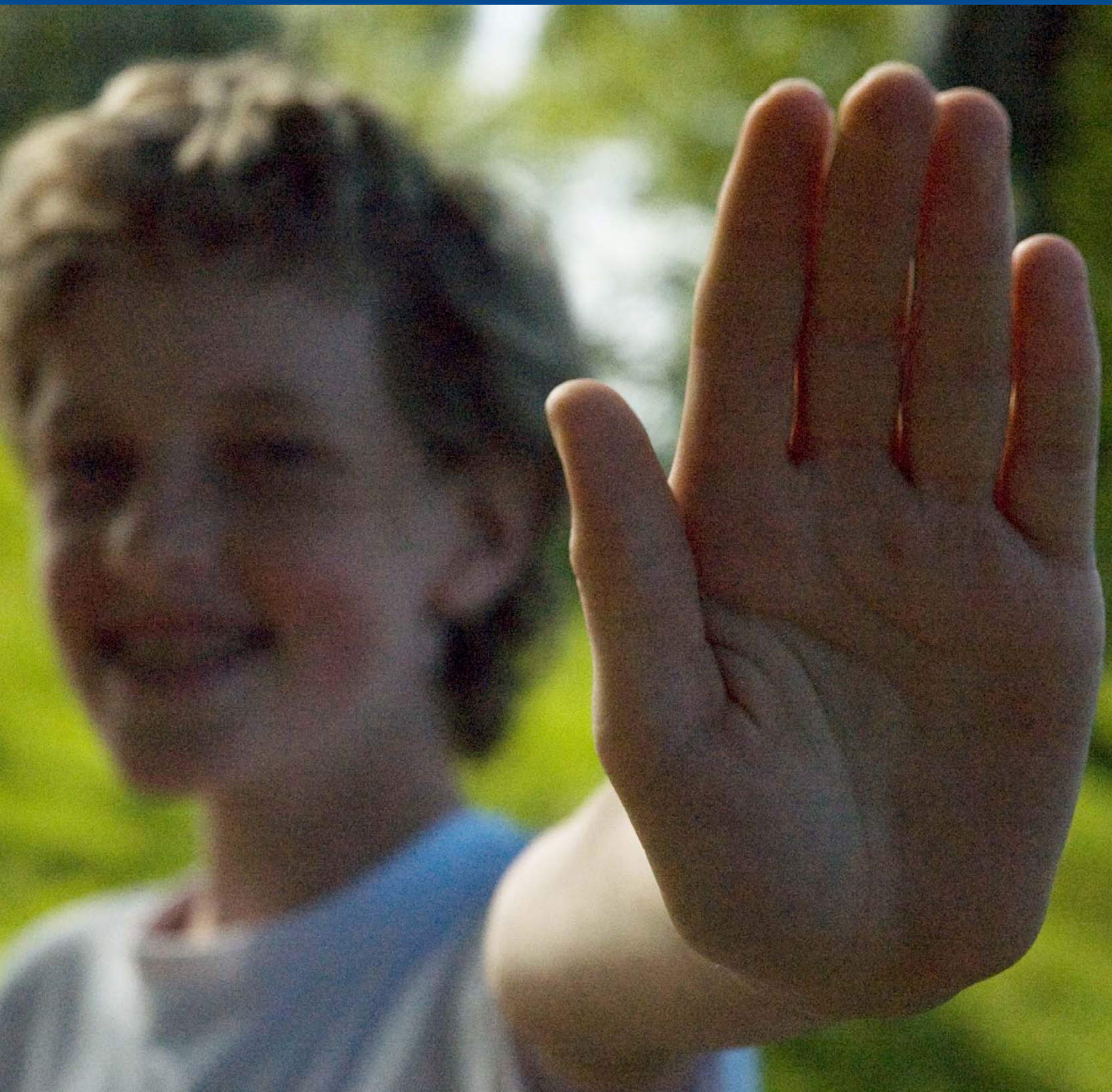

Personvernundersøkelsen 2009

- En undersøkelse om integritet

Rapport
22.04.2009

Datatilsynet

Gateadresse: Tollbugata 3, Oslo

Postadresse: postboks 8177 Dep

0034 Oslo

E-post: postkasse@datatilsynet.no

Telefon: 22 39 69 00

Faks: 22 42 23 50

Innhold:

<i>Del 1: Personlig integritet</i>	4
<i>Sammendrag</i>	4
<i>Bakgrunn</i>	5
<i>Gjennomføring</i>	5
<i>Med hvem deler man personlig informasjon</i>	6
Familiære forhold, helse og personlig økonomi mest følsomt	7
Yngre mer delingsvillige enn eldre	9
Kvinner mer tilbakeholdne enn menn	10
<i>Valg av kommunikasjonskanal</i>	11
Kjennskap til og bruk av kommunikasjonskanaler på Internett	11
Hvilke kommunikasjonskanaler er naturlig å bruke	12
Yngre mer delingsvillige - men likevel forsiktige	13
Erfaring påvirker	15
Menn noe mer delingsvillige på nett enn kvinner	15
<i>Del 2: Bruk av arbeidsgivers e-post</i>	17
<i>Bakgrunn</i>	17
<i>Gjennomføring</i>	17
<i>Holdninger til bruk av jobbens e-post</i>	18
Utvikling i retning av mindre privat bruk av jobbens e-post	18
<i>Holdninger til arbeidsgivers innsynsmulighet</i>	20
Ser e-posten som privat	21
<i>Oppsummering</i>	21

Del 1: Personlig integritet

Sammendrag

Personvernundersøkelsen 2009 viser at folk sier de setter klare grenser for hvilken informasjon de ønsker å dele med hvem. Enkelte temaer er det naturlig å dele med en vid krets av kollegaer og bekjente, mens andre temaer ønsker folk kun å dele med nærmeste familie og venner. Undersøkelsen viser at opplysninger som tradisjonelt betraktes som sensitive, ikke nødvendigvis er de opplysningene folk oppfatter som mest følsomme. Informasjon om politisk tilhørighet og religiøs overbevisning kunne en stor andel tenke seg å dele åpent med mange. De temaene folk helst ikke vil snakke om med andre enn den aller nærmeste krets, er utbrenthet, depresjon og planlagte familieførøksler. For disse temaene er det ikke store forskjeller mellom eldre og yngre. Når det kommer til denne typen svært sensitive temaer ser det ut til at de aller fleste, uavhengig av alder, utdanning og inntekt, har samme følelse av hvor grensen går for hvem de vil snakke med.

Selv i dag med så mange ulike måter å kommunisere på, viser undersøkelsen at de aller fleste synes samtalen ansikt til ansikt er mest naturlig å bruke når personlig informasjon skal formidles. En samtale ansikt til ansikt har unike kvaliteter. Personlig tilstedeværelse gir bedre muligheter for fortrolighet og gjensidig støtte, og man har bedre kontroll over hvem som lytter. Bruken av telefon ligger også jevnt høyt og varierer heller ikke mye etter tema. Likevel svarer bare nesten halvparten så mange at de synes det er naturlig å bruke telefon til å dele personlige opplysninger, sammenlignet med prosentandelen som vil benytte samtale ansikt til ansikt.

Jo mer sensitivt man opplever temaet, jo strengere vil man styre hvem som får motta informasjonen. Dette gjenspeiles i hvilke kommunikasjonskanaler man synes det er greit å benytte. Undersøkelsen viser at folk er svært forsiktige med å bruke Internett til å formidle sensitive opplysninger.

Det kan nesten se ut til at det har utviklet seg en oppfatning av at det normale blant de unge er omfattende og ukritisk deling av informasjon på Internett. Personvernundersøkelsen underbygger imidlertid ikke denne oppfatningen. Yngre mennesker deler personlige opplysninger noe mer åpent enn eldre, men alder gir ikke utslag for temaene som oppfattes som mest personlige.

Ungdommene er en interessant gruppe som kan si noe om hvordan det kommer til å bli fremover. Det er ikke tvil om at normene for å eksponere seg endres, men vår undersøkelse viser at også unge mennesker er forsiktige i bruken av kommunikasjonskanaler på Internett når det kommer til de mest sensitive temaene. Det blir spennende å se om dette vil utvikle seg videre. Vil folks integritetsgrenser forskyves når mulighetene til å dele personopplysninger er så mange?

Personvernet setter ikke grenser for hvilke opplysninger man får lov å dele med andre. Det handler mer om personlig integritet, og om at man skal ha muligheter til å kunne kontrollere spredningen av opplysninger om seg selv. Selv om stadig flere eksponerer seg på nett, har ikke personvernet på noen måte utspilt sin rolle. Det er tydelig at de aller fleste fortsatt har tydelige grenser for hvor langt de vil gå.

Bakgrunn

Tema for årets personvernundersøkelse er personlig integritet. Personlig integritet kjennetegnes ved ønsket om å selv ha kontroll over sine personlige opplysninger. Men det handler også om retten til å få være i fred, når man ønsker det. Vi snakker om fem ulike aspekter ved integritet; territorial integritet, kroppslig integritet, psykisk integritet, kommunikasjonsintegritet og informasjonsintegritet. Denne undersøkelsen fokuserer på de to siste aspektene, nemlig ønsket om å kunne kommunisere uforstyrret og at vi selv vil bestemme om vi vil gi fra oss informasjon om oss selv.

Formålet med årets personvernundersøkelse er altså å studere nærmere hvor folks intimitetsgrense går i forhold til hvem vi synes det er naturlig/greit å dele personlige opplysninger med. Undersøkelsen ser også på hvilke kommunikasjonsformer folk føler det er greit å bruke når de skal dele slike opplysninger.

Bakgrunnen for undersøkelsen er et ønske om å se nærmere på antagelsen om at folk blir stadig mer åpne om hvem de deler personlig informasjon med og hvordan de gjør dette:

- Hvor langt utenfor de innerste sirklene av nær familie og nære venner er det naturlig å dele personlig informasjon?
- Hvilke personlige opplysninger er det naturlig å dele med få og hvilke er det greit å kommunisere til flere?
- Bruker folk de nye kommunikasjonsmulighetene som har vokst frem til også å dele informasjon som de anser som svært personlig?

Undersøkelsen er gjennomført i forbindelse med utgivelsen av Personvernrapporten 2009. Dette er ikke en vitenskapelig studie, men en undersøkelse hvis formål har vært å se litt nærmere på visse antagelser om endring i integritetsgrensene med et nysgjerrig blikk.

Gjennomføring

For å undersøke dette temaet valgte Datatilsynet å stille seks spørsmål formulert som hypotetiske situasjoner, til et webpanel basert på et landsrepresentativt utvalg på 1000 personer over 18 år¹. Undersøkelse ble gjennomført av meningsmålingsinstituttet Sentio i uke 5 i januar 2009. Spørsmålene berørte følgende temaer: stemmegivning ved siste valg, religiøs overbevisning/livssyn, inntekt, sorg, planlegging av familieførøkelse og utbrenthet/depresjon. På hvert spørsmål måtte respondentene svare enten ”ja”, ”nei” eller ”ikke relevant/vet ikke” på hvorvidt det ville være greit å dele disse personlige opplysningene med henholdsvis nær familie, nære venner, kollegaer, sjefen/læreren, bekjente og hvem som helst.

Deretter fulgte et oppfølgingsspørsmål om hvilke kommunikasjonskanaler respondentene synes det ville være naturlig å benytte for å formidle de nevnte personlige opplysningene. Her kunne de krysse av for flere svaralternativ på listen; ”samtale ansikt-til-ansikt”, ”telefonsamtale”, ”chatting på nettet”, ”nettsamfunn”, ”blogg/hjemmeside åpen for alle” og ”e-post”.

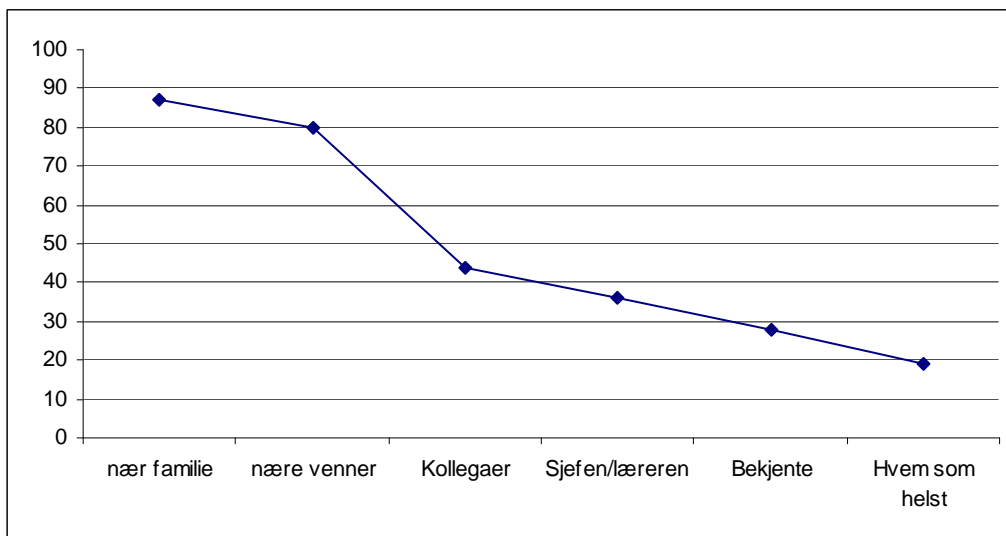
¹ Utvalget er trukket fra Norstats webpanel som består av 84 000 nordmenn

Svarene i undersøkelsen ble analysert opp i mot bakgrunnsvariablene alder, kjønn, utdanningsnivå, husstandens samlede brutto inntekt og geografisk bosted. I tillegg ble respondentene spurt om hvorvidt de var kjent med ulike kommunikasjonskanaler på Internett og hvorvidt de hadde ytret seg i slike kanaler. Svarene på disse spørsmålene ble også brukt som bakgrunnsvariabler.

Med hvem deler man personlig informasjon?

Tabellen nedenfor viser at nær familie og nære venner skiller seg ut når det gjelder med hvem folk synes det er naturlig å dele personlig informasjon. Ser vi spørsmålene sett under ett, vil i gjennomsnitt 80 – 90 % snakke med familie og venner, deretter følger et kraftig fall ned til neste kategori – kollegaer – som i gjennomsnitt 43 % sier de synes det er greit å snakke med om personlige tema. Det er videre en jevnt synkende andel som synes det er naturlig å dele informasjonen i undersøkelsen med kategoriene sjef/lærer, bekjente og ”hvem som helst”.

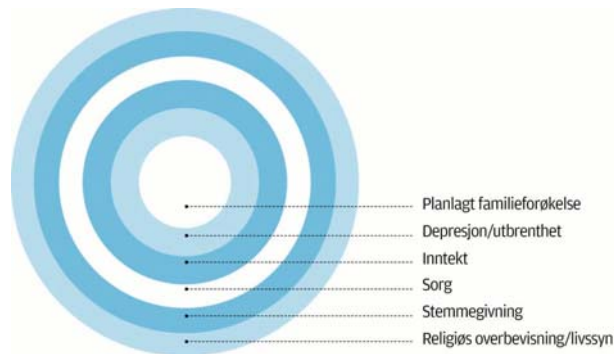
Prosentandelen som synes det er greit å snakke med nær familie og nære venner ligger stabilt høyt uavhengig av tema. Når det gjelder de andre samtalepartnerne, kollegaer, sjef/lærer, bekjente og hvem som helst, varierer det fra tema til tema i hvor stor grad folk ønsker dele personlige opplysninger med disse. Det er kanskje overraskende at kategoriene ”sjef” scorer såpass mye høyere enn kategorien bekjente. Dette kan trolig forklares ved at det i enkelte situasjoner er nødvendig at personlig informasjon (som påvirker arbeidssituasjonen) formidles til arbeidsgiver.

Tabell 1: Prosentandel som har svart ja til å dele personlige opplysninger med de ulike kategoriene samtalepartnerne. Prosentandelen viser gjennomsnittet for alle de seks spørsmålene i undersøkelsen.

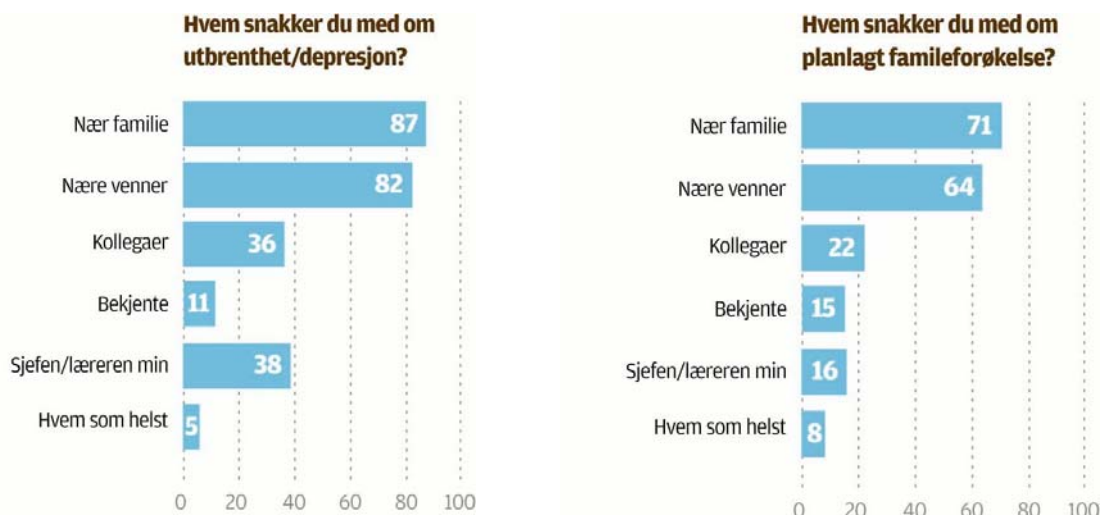
Familiære forhold, helse og personlig økonomi mest følsomt

Undersøkelsen viser at enkelte temaer er det naturlig å dele med en vid krets av kollegaer og bekjente, mens andre temaer ønsker folk kun å dele med nærmeste familie og venner. Temaene folk synes det er lettest å ta opp er religiøs overbevisning, livssyn og hva man stemte ved siste valg. Selv om dette tradisjonelt oppfattes som private opplysninger, er det mange som er villige til å dele slik informasjon åpent med mange. Slik figuren under viser, er inntekt, depresjon/utbrenthet og planlagt familieforøkelse de temaene folk oppfatter som mest følsomme.

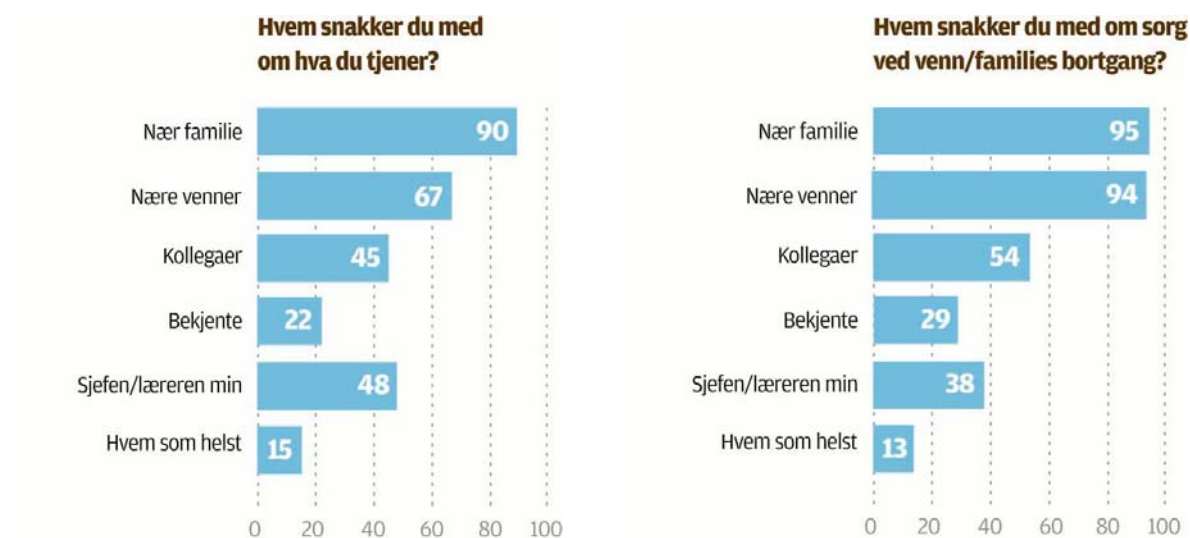
Figur 1: Sirklene illustrerer graden av delingsvillighet for hvert av de seks temaene i undersøkelsen, basert på den sammenlagte prosentandelen som svarer ja til å dele de nevnte personlige opplysningene med hver av de ulike kategoriene samtalepartnerne.

Opplysninger om planlagt familieforøkelse og depresjon/utbrenthet er de to temaene folk i minst grad ønsker å dele med andre. Under 15 % ønsker å dele slike opplysninger med bekjente og mindre enn 8 % vil dele slike opplysninger med hvem som helst. Til tross for større åpenhet rundt psykiske helseproblemer de siste årene, er dette øyensynlig fortsatt temaer folk oppfatter som svært følsomme.

Etter depresjon/utbrenthet er inntekt det temaet folk i minst grad synes det er greit å dele med andre. At inntekt oppfattes som såpass følsomt gjenspeiles av den store skepsisen som råder rundt publisering av skattelistene hvert år. Noe mer åpenhet er det rundt temaet sorg ved nær

families/venns bortgang. Over halvparten synes det er greit å snakke om dette med kollegaer. Langt færre, rundt 30 %, vil imidlertid dele slike opplysninger med bekjente.

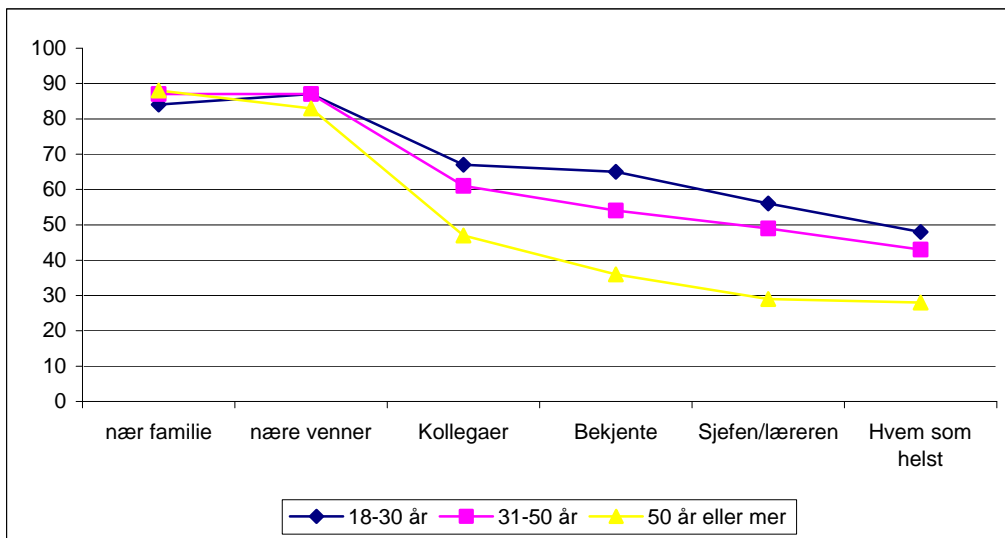
Størst åpenhet er det rundt opplysninger om religiøs overbevisning/livssyn og stemmegivning. Nesten 50 % synes det er greit å diskutere sin religiøse overbevisning/livssyn med bekjente, og nær 40% diskuterer gjerne dette med hvem som helst. Undersøkelsen viser tilnærmet samme tall for stemmegivning. Generasjonsforskjellene er imidlertid relativt store når det gjelder grad av delingsvillighet rundt disse temaene, særlig når det gjelder å snakke om sin religiøse overbevisning/livssyn. Dette vil vi kommentere ytterligere under aldersforskjeller.

Det er verdt å merke seg i denne sammenheng at i følge personopplysningsloven er opplysninger om politisk tilhørighet og religiøs/filosofisk overbevisning definert som sensitive personopplysninger. Det vil si at det er opplysninger som har krav på særlig beskyttelse etter loven. Dette har bakgrunn i historiske omstendigheter og det faktum at folk har blitt forfulgt på bakgrunn av slike opplysninger. Undersøkelse peker i retning av at folk flest ikke oppfatter dette som spesielt sensitive opplysninger i dag.

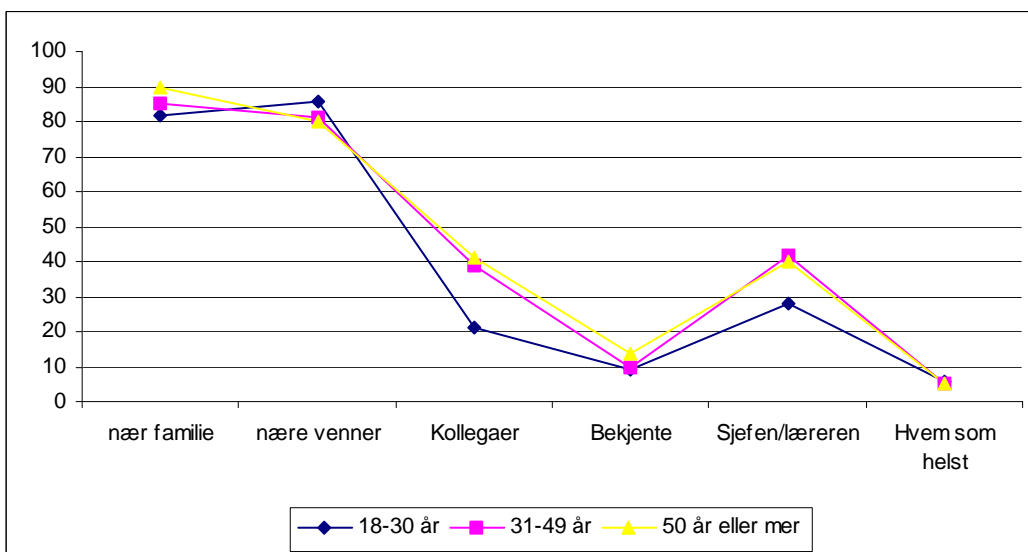
Yngre mer delingsvillige enn eldre

Yngre deler personlige opplysninger mer åpent enn eldre, men bildet er ikke entydig. Undersøkelsen viser at jo mer følsomt et tema oppfattes, jo mindre skiller alder. Generasjonsforskjellen er størst når det gjelder hvordan yngre og eldre forholder seg til å dele personlige opplysninger om tro og planlagt familieførøkelse. De under 30 år er langt mer villige til å dele slike opplysninger utover nær familie og venner enn de over 50 år. Det samme gjelder for opplysninger om stemmegivning og inntekt, men i noe mindre grad.

Tabell 8: Prosentandelen som svarer ja til å snakke med de ulike samtalepartnerne om sin religiøse overbevisning/livssyn fordelt på alder.

Tabellen ovenfor viser at 7 av 10 under 30 år synes det er greit å snakke om sin tro med bekjente, mens kun 4 av 10 over 50 år synes det samme. Aldersgruppen 30-49 år ligger tettere opp mot den yngste aldersgruppen enn den eldste. Det største skillet går altså mellom de under og over 50 år.

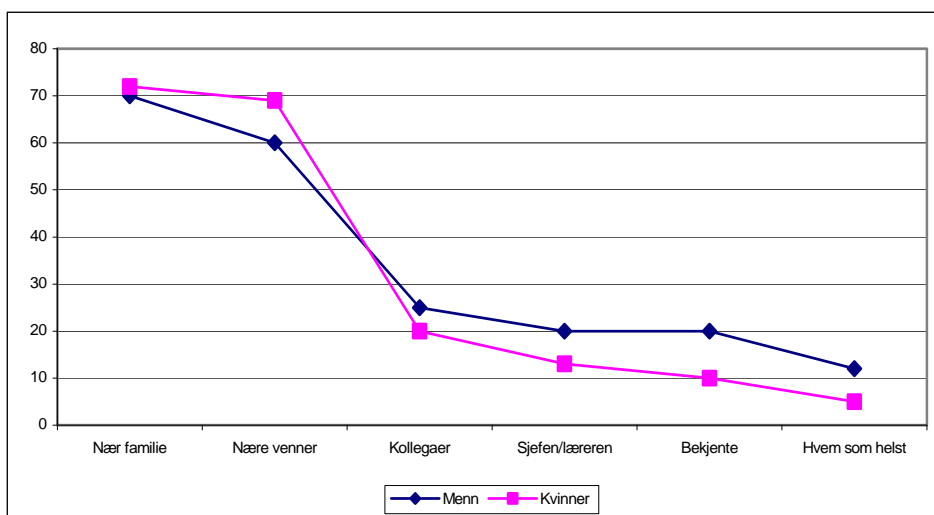

Tabell 9: Prosentandelen som svarer ja til å snakke med de ulike samtalepartnerne om å ha vært deprimert/utbrent fordelt på alder.

Studerer vi temaene sorg og depresjon/utbrenthet er bildet annerledes. Tabellen over viser at alder ikke skiller med hensyn til hvem folk synes det er greit å snakke med, med unntak av kategoriene kollegaer og sjefen/læreren. Her skiller aldersgruppen under 30 år seg ut ved at de synes det er langt mindre greit å diskutere disse temaene med kollegaer og sjef/lærer, enn de over 30 år. En mulig forklaring på dette kan være at gruppen over 30 år har vært lengre i arbeid, og derfor har rukket å etablere ett tettere bånd til arbeidsplassen enn de yngre under 30 år. Yngre mennesker har vært kortere i yrkeslivet og har også hyppigere jobbskifter enn eldre. Flere i aldersgruppen 18-30 år har dessuten ikke har rukket å komme i jobb, og har derfor forholdt seg til svaralternativet *læreren min* i stedet for *sjefen min*.

Kvinner mer tilbakeholdne enn menn

Undersøkelsen viser at kvinner jevnt over er mer tilbakeholdne enn menn med hensyn til å dele personlig informasjon ut over nær familie og nære venner. Kvinner svarer til gjengjeld oftere ja enn menn til å dele personlig informasjon med nettopp disse to kategoriene. Det er særlig overfor kategorien *bekjente* at menn er mer delingsvillige sammenlignet med kvinner. Dette betyr nødvendigvis ikke at menn er mindre "private" enn kvinner, men at menn og kvinner vurderer denne kategorien ulikt. Kvinner differensierer muligens tydeligere enn menn mellom hva de oppfatter som venner og hva de anser som bekjente.

Tabell 10: Prosentandel menn og kvinner som har svart ja til å dele personlige opplysninger med de ulike kategoriene samtalepartnere. Prosentandelen viser gjennomsnittet for alle de seks spørsmålene i undersøkelsen.

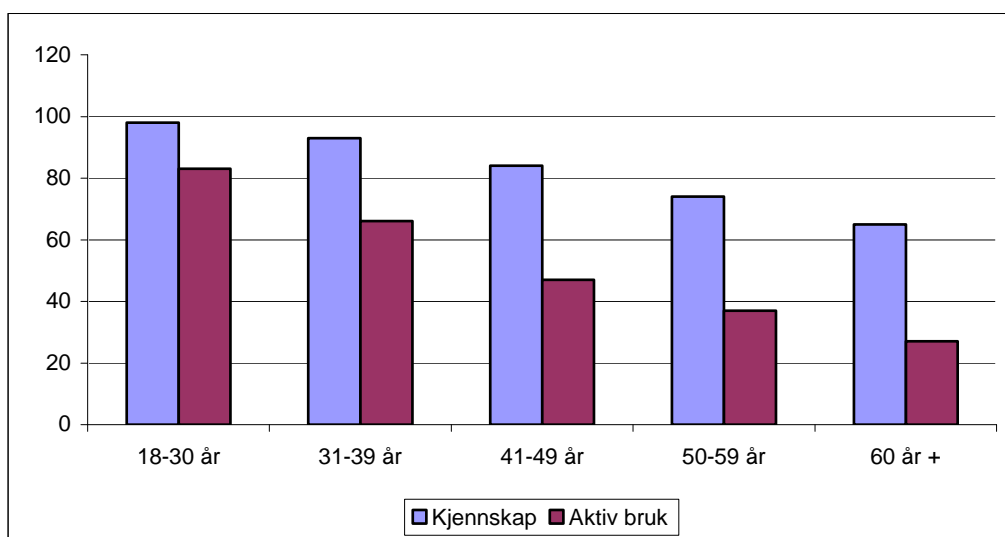
De andre bakgrunnsvariablene utdanningsnivå, inntekt og bosted gir ubetydelige utslag i undersøkelsen.

Valg av kommunikasjonskanal

Kjennskap til og bruk av kommunikasjonskanaler på Internett

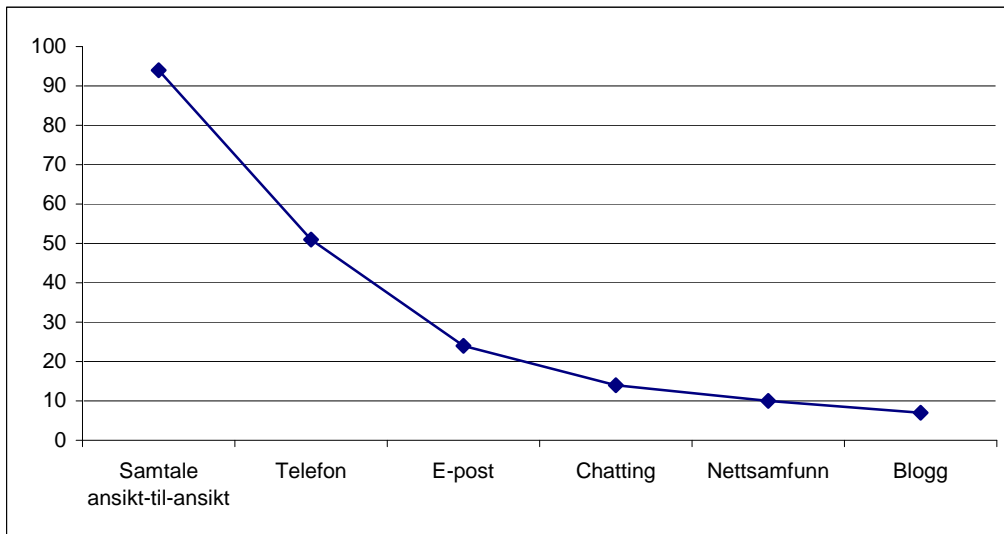
Innledningsvis i undersøkelsen spurte vi respondentene hvorvidt de var kjent med ulike kommunikasjonskanaler på Internett, slik som nettsamfunn, blogger, nyhetsgrupper og lignende. Vi spurte også om de hadde ytret seg i en kommunikasjonskanal på nett, for eksempel ved å publisere bilder eller tekst på nettsamfunn, blogger, nyhetsgrupper og lignende. Spørsmålene ble stilt fordi vi antok at kjennskap til og erfaring med bruk av nye kommunikasjonskanaler på Internett ville påvirke i hvor stor grad folk synes det er naturlig å ta dem i bruk for å dele personlig informasjon.

Undersøkelsen viser at 82 % kjenner til ulike kommunikasjonskanaler på Internett og 51 % har ytret seg på nett. Prosentandelen som kjenner til og har ytret seg på nett faller imidlertid kraftig fra den yngste til den eldste aldersgruppen. Tabellen under viser at tilnærmet 100 % av alle under 30 år kjenner til ulike kommunikasjonskanaler på nett og 80 % har ytret seg i slike. Tilsvarende tall for den eldste aldersgruppen, 60 år og eldre, er 65 % og 27 %.

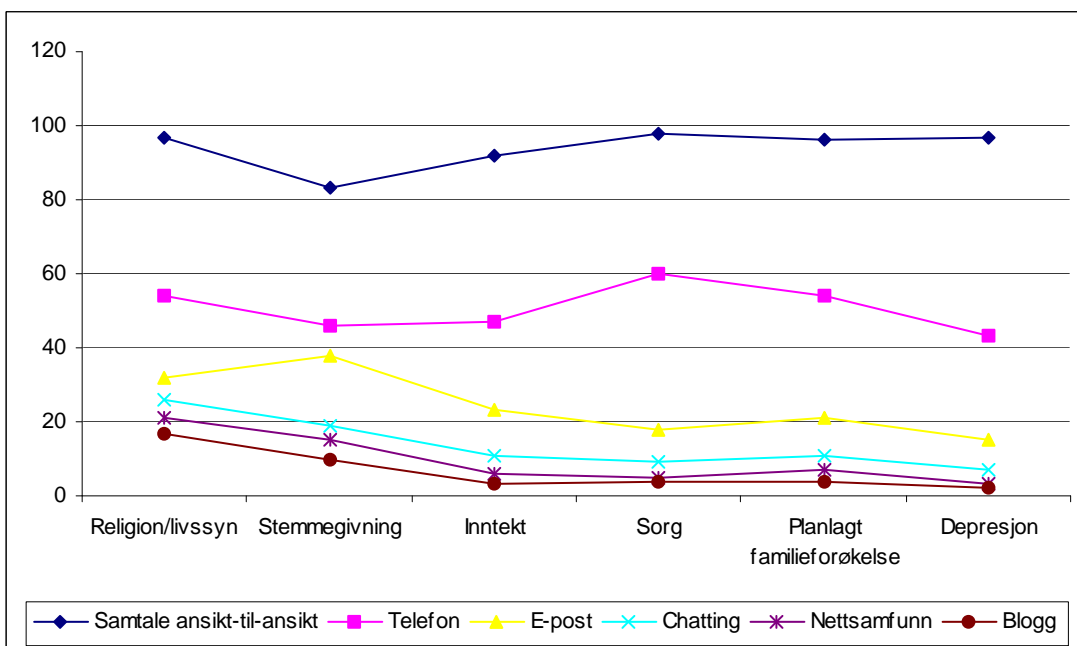
Tabell 11: Prosentandelen som har ytret seg i kommunikasjonskanaler på Internett fordelt etter alder.

Hvilke kommunikasjonskanaler er naturlig å bruke

Tabell 12: Prosentandelen som synes det er greit å dele personlige opplysninger i de respektive kommunikasjonskanalene. Prosentandelen viser gjennomsnittet for alle de seks spørsmålene i undersøkelsen.

Tabellen over viser at samtalen ansikt til ansikt skiller seg ut som den kommunikasjonsformen folk flest synes er naturlig å benytte når de skal dele personlige opplysninger. Deretter følger et kraftig fall ned til telefonsamtalen og deretter til kommunikasjonskanaler på Internett som e-post, chatting på nettet, nettsamfunn og blogger/personlige hjemmesider (åpne for alle).

Tabell 13: Prosentandelen som oppgir at de synes det er greit å benytte de ulike kommunikasjonsformene for å dele personlige opplysninger om de ulike temaene i undersøkelsen.

Tabellen over illustrerer hvordan samtalen ansikt til ansikt scorer høyt uavhengig av hvilke personlige opplysninger som skal formidles. Denne kommunikasjonsformen har unike kvaliteter som skiller den fra andre kommunikasjonsformer. I motsetning til elektronisk mediert kommunikasjon, er man i samtalen ansikt til ansikt tilstede med hele seg, det vil si med ikke-verbale ytringer i tillegg til verbale ytringer. Dette gjør samtalen ansikt til ansikt

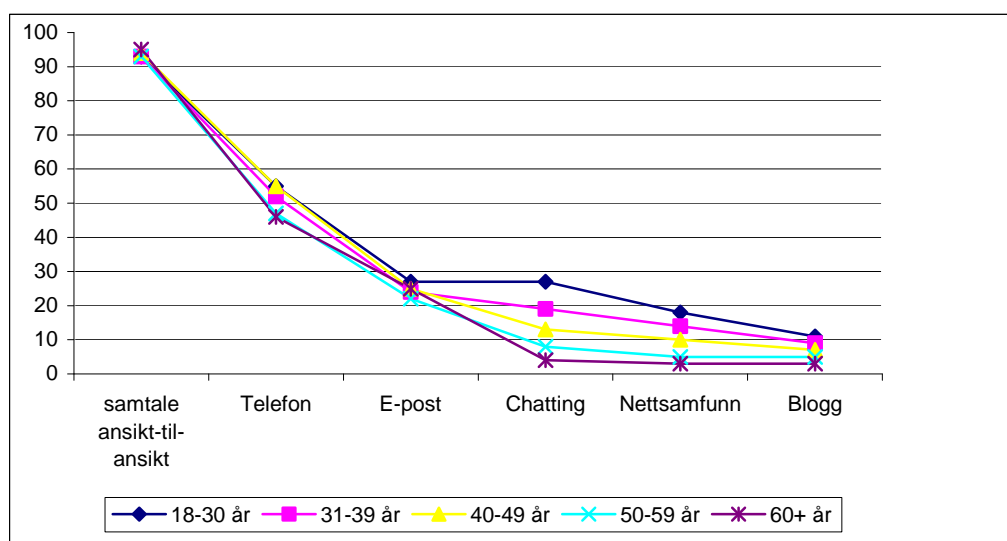
ekstra godt egnet til å gi den følelsesmessige støtten som kan være nødvendig når man skal formidle fortrolig informasjon.

Tabellen viser at bruken av telefon også ligger jevnt høyt og ikke varierer mye etter tema. Likevel svarer bare nesten halvparten så mange at de synes det er naturlig å bruke telefon til å dele personlige opplysninger, sammenlignet med prosentandelen som vil benytte samtale ansikt til ansikt. Prosentandelen som synes det er naturlig å formidle personlige opplysninger over telefon er imidlertid betydelig større enn andelen som synes det er greit å benytte kommunikasjonskanaler på Internett.

Av kommunikasjonskanalene på Internett er e-post den som scorer høyest. I hvilken grad det føles greit å benytte disse kanalene varierer mye etter hvilken type personlig informasjon som skal formidles. Undersøkelsen viser at jo mer følsomt et tema oppleves, jo mindre naturlig synes folk det er å benytte disse kommunikasjonsformene. For eksempel synes 17 % av de spurte at det er greit å snakke om sin religiøse overbevisning/livssyn i en åpen blogg på Internett, mens kun 2 % synes det er naturlig å kommunisere opplysninger rundt depresjon/utbrenthet på tilsvarende måte. Folk regulerer altså i stor grad valg av kommunikasjonskanal etter graden av følsomhet knyttet til temaet.

Yngre mer delingsvillige - men likevel forsiktige

Alder er den viktigste bakgrunnsvariabelen som bidrar til å forklare ulik innstilling til hvilke kommunikasjonsformer man synes det er greit å bruke, og da i særlig grad med hensyn til kommunikasjonskanaler på Internett. Yngre mennesker er langt mer tilbøyelige til å dele personlige anliggender i disse kommunikasjonskanalene enn eldre. Dette er naturlig med tanke på hvor mye mer erfaring yngre mennesker har i å bruke disse kanalene.

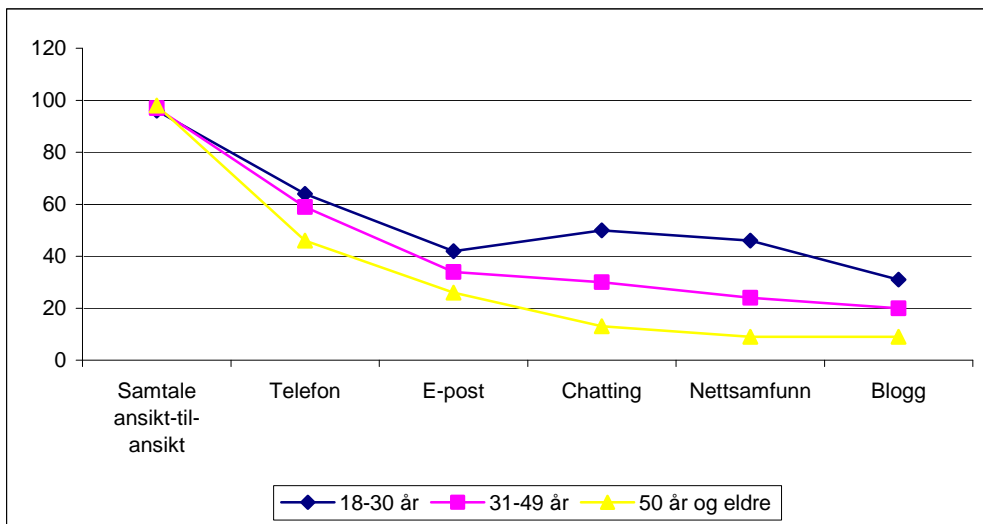

Tabell 14: Prosentandelen i hver aldersgruppe som synes det er greit å dele personlige opplysninger i de respektive kommunikasjonskanalene. Prosentandelen viser gjennomsnittet for alle de seks spørsmålene i undersøkelsen.

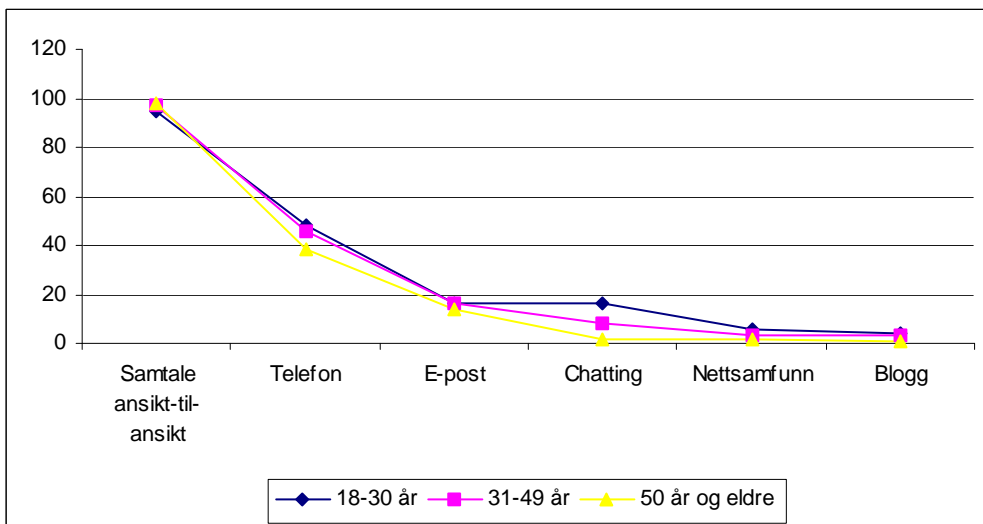
Chatting er den kanalen hvor ulikheten er størst mellom aldersgruppene. Yngre brukere sidestiller bruk av e-post og chatting, i motsetning til aldersgruppen over 30 år som har en klar preferanse for e-post.

Selv om yngre synes det er mer naturlig å dele personlig informasjon på Internett enn eldre, er også de under 30 år reserverte når det gjelder å dele svært følsomme opplysninger på nettet.

Det er imidlertid viktig å påpeke at hva folk svarer i en spørreundersøkelse, ikke alltid korresponderer med hvordan de handler i virkeligheten. Denne undersøkelsen viser at jo mer personlig et tema oppfattes å være, jo mindre er forskjellen i innstilling mellom yngre og eldre med hensyn til å dele personlige opplysninger i kommunikasjonskanaler som nettsamfunn og blogger. Dette illustreres i de to tabellene nedenfor; gruppen under 30 år er langt mer villige til å dele opplysninger om religiøs overbevisning/livssyn på Internett enn de i de eldre aldersgruppene. Når det gjelder det svært følsomme temaet depresjon/utbrenthet er imidlertid denne forskjellen borte.

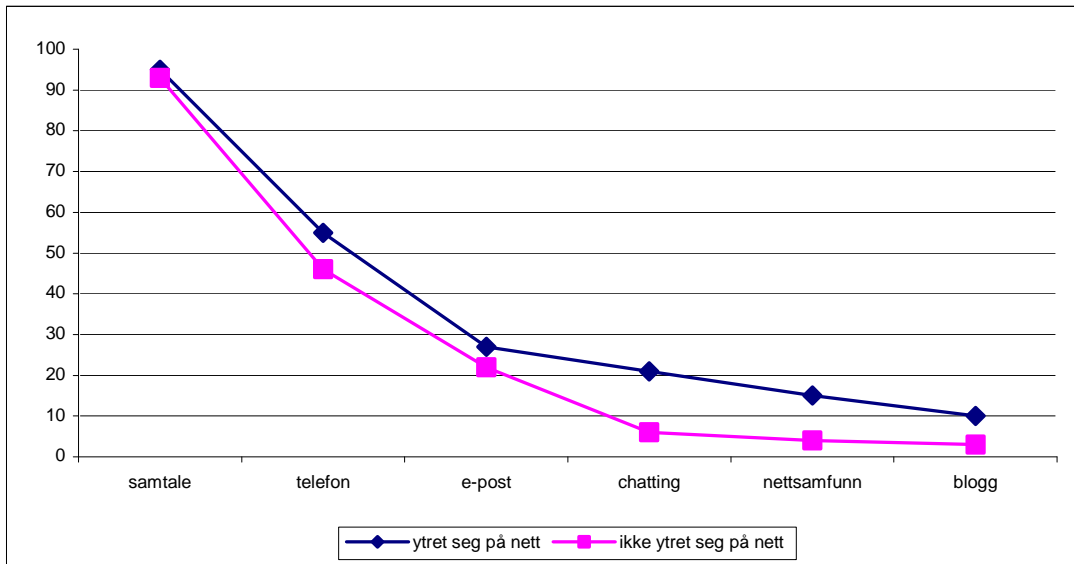
Tabell 15: Prosentandelen i hver aldersgruppe som synes det er greit å snakke om religiøs overbevisning/livssyn i de ulike kommunikasjonskanalene

Tabell 16: Prosentandelen innenfor hver aldersgruppe som synes det er greit å snakke om depresjon/utbrenthet i de ulike kommunikasjonskanalene.

Erfaring påvirker

Tabellen nedenfor viser hvordan erfaring i å ytre seg på nett påvirker i hvilken grad man synes det er naturlig å ta i bruk de ulike kommunikasjonskanalene for å dele personlig informasjon.

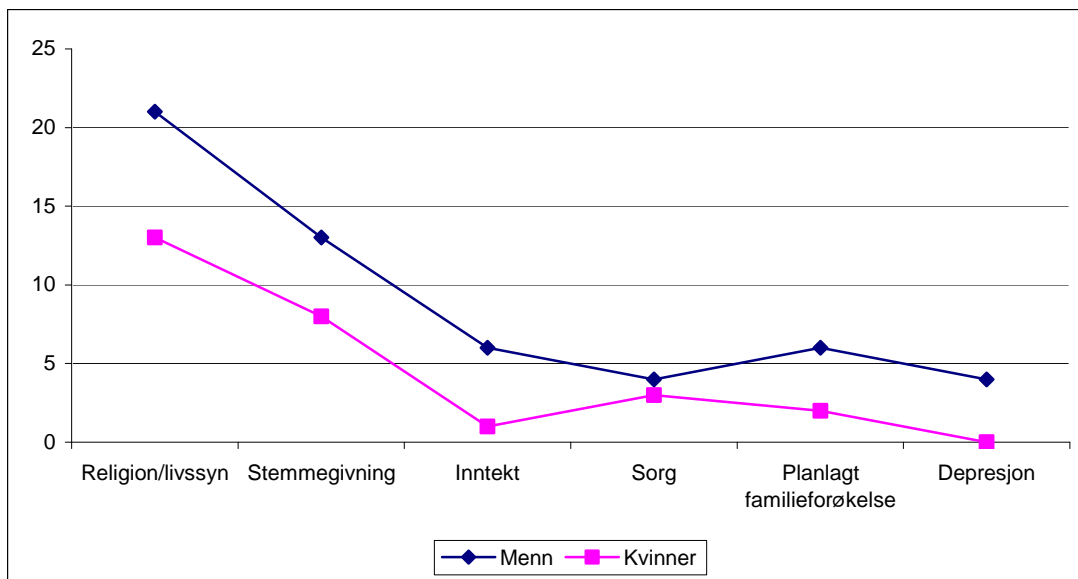

Tabell 17: Prosentandel av de som har *ytret seg på nett* og *ikke ytret seg på nett* som sier det er greit å dele personlige opplysninger i de respektive kommunikasjonskanalene. Prosentandelen viser gjennomsnittet for alle de seks spørsmålene i undersøkelsen.

Denne bakgrunnsvariabelen sammenfaller i stor grad med alder. 75 % av gruppen under 40 år har erfaring i å ytre seg på nett, tilsvarende tall for gruppen over 40 år er 40 %.

Menn noe mer delingsvillige på nett enn kvinner

Undersøkelsen viser at det er små forskjeller mellom menn og kvinner når det kommer til hvilke kommunikasjonsformer de synes det er greit å bruke for å snakke om personlige temaer. Unntaket er for bruk av åpne blogger eller personlige hjemmesider på Internett. Menn er i større grad enn kvinner mer villige til å dele personlige opplysninger i åpne blogger på nett, slik tabellen under viser (unntaket er for temaet sorg ved families/venns bortgang). Tilsvarende forskjell mellom kjønnene er ikke tilstede når det gjelder bruk av andre kommunikasjonskanaler på Internett.

Tabell 18: Prosentandelen av kvinner og menn som synes det er greit å bruke blogg/personlig hjemmeside (åpen for alle) til å formidle personlige opplysninger.

De resterende bakgrunnsvariablene utdanning, inntekt og bosted gir ubetydelige utslag.

Del 2: Bruk av arbeidsgivers e-post

Bakgrunn

Fra 1. mars i år kom en ny forskrift som skal regulere innsyn i arbeidstakeres e-postkasser og andre elektroniske kommunikasjonsmedier og personlige arbeidsområder. Hovedregelen etter de nye bestemmelsene er at arbeidsgiver bare har innsyn i de ansattes e-post når det er nødvendig for å ivareta virksomhetens daglige drift eller andre berettigede interesser. Arbeidsgiver har også innsyn når det er begrunnet mistanke om at arbeidstakeren bruker e-postkassen sin på en måte som innebærer grovt brudd på arbeidsforholdet, eller kan gi grunnlag for oppsigelse eller avskjed. Formålet med den nye forskriften er å gjøre det lettere for arbeidstakere og arbeidsgivere å vite hvor grensen går for hva arbeidsgiver kan tilegne seg av opplysninger.

I lys av forskriftsendringen, og på bakgrunn av mange henvendelser til Datatilsynet om arbeidsgivers innsynsrett, ønsker tilsynet i årets personvernundersøkelse å se nærmere hvilket forhold folk har til e-postkassen på jobben. I hvilken grad benytter folk jobb e-posten til private gjøremål og hvilket forhold har de til arbeidsgivers innsynmuligheter i e-postkassen?

Undersøkelsen er gjennomført i forbindelse med Personvernrapporten 2009, og funn fra denne undersøkelsen er kommentert ytterligere i denne rapporten.

Gjennomføring

Undersøkelsen ble formulert i form av fem påstander som respondentene måtte ta stilling til ved å indikere grad av enighet/uenighet på en skala fra 1 – 5. Spørsmålene ble stilt til et webpanel basert på et landsrepresentativt utvalg på 1000 personer over 18 år². Undersøkelsen ble gjennomført av meningsmålingsinstituttet Sentio i uke 5 i januar 2009.

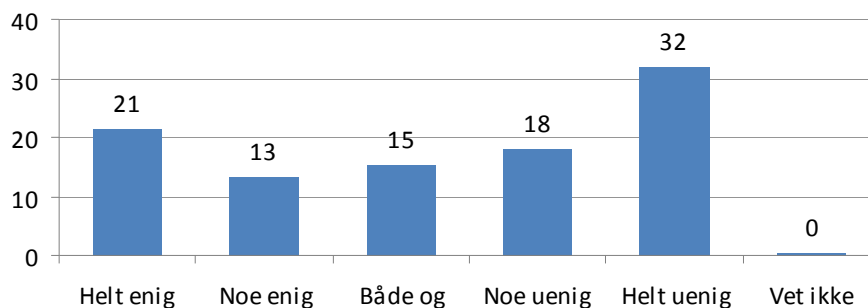
Undersøkelsen ble innledet med spørsmål om hvorvidt respondenten hadde jobb og en epost-konto knyttet til eget navn på jobben. Prosentandelen som svarte bekreftende på dette spørsmålet gikk videre til å svare på de fem påstandene om bruk av jobbens e-post. Prosentandelen som gikk videre var på 63 %, tilsvarende et utvalg på 635 personer.

I analysen ble folks alder, kjønn, utdanningsnivå, husstandens samlede brutto inntekt og bosted brukt som bakgrunnsvariabler. I tillegg ble respondentene spurt om hvorvidt de var kjent med ulike kommunikasjonskanaler på Internett og hvorvidt de hadde ytret seg i slike kanaler. Svarene på disse spørsmålene gikk også inn som en del av bakgrunnsvariablene.

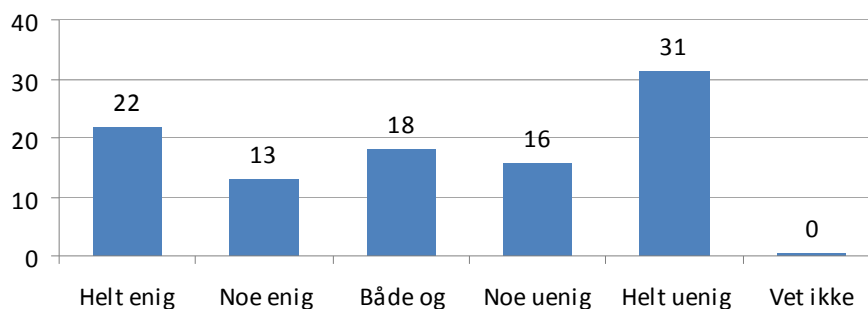
² Utvalget er trukket fra Norstats webpanel som består av 84 000 nordmenn

Holdninger til bruk av jobbens e-post

Påstand 1: *Jeg bruker jobbens e-post til både private og jobbrelaterte formål.*

Påstand 2: *Jeg får private e-poster fra andre til min jobbrelaterte e-postkasse.*

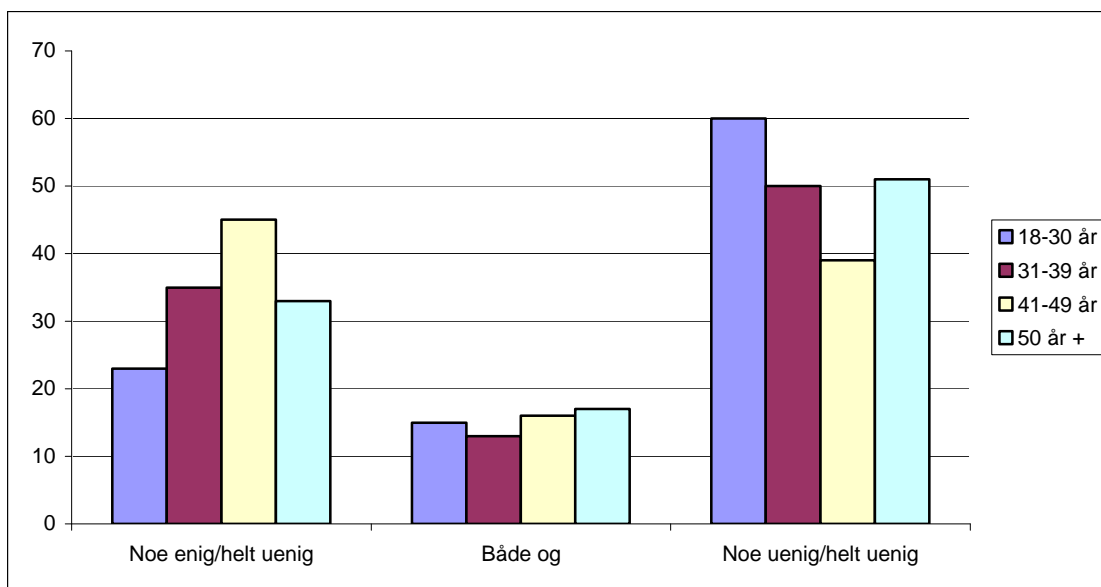

Undersøkelsen viser at halvparten av de spurte er noe uenig/helt uenig i påstanden om at de bruker jobbens e-post både til private og jobbrelaterte formål. Til sammen 34 % er helt enig/noe enig i at de bruker jobbens e-post på denne måten og 15 % mener både og. Påstand to gir tilnærmet samme tall: 47 %, altså nesten halvparten, oppgir at de aldri eller nesten aldri mottar private e-poster til sin jobbrelaterte e-postkasse. 35 % er noe enig/helt enig i at de mottar private e-poster fra andre til e-postkassen på jobben. 18 % mener både og.

Det er interessant å merke seg at de høyeste prosentandelene befinner seg på hver sin ende av skalaen for begge påstandene. Undersøkelsen viser altså at folk både har en svært klar, og ulik, oppfatning av hvordan de bruker e-posten på jobben.

Utvikling i retning av mindre privat bruk av jobbens e-post

Alder og erfaring fra bruk av kommunikasjonskanaler på nett påvirker i hvilken grad man bruker jobbens e-post til både private og jobbrelaterte formål. De andre bakgrunnsvariablene kjønn, inntekt, utdanning og bosted gir ubetydelige utslag.

Tabell 3: Prosentandel i hver aldersgruppe som har svart *enten noe enig/helt enig, både og eller noe uenig/helt uenig* på påstand 1.

60 % av de under 30 år oppgir at de er noe uenig/helt uenig i at de bruker jobbets e-posten til private formål. Et mindretall på 23% sier de er noe enig/helt enig i at de benytter jobbets e-post både til private og jobb-relaterte formål. Del 1 av årets personvernundersøkelse viste for eksempel at den yngste aldersgruppen sidestiller bruk av e-post med chatting på Internett. De er også svært aktive brukere av sosiale nettsamfunn. Dette kan bidra til å forklare hvorfor så få i dette alderssegmentet oppgir at de benytter jobbets e-post til private gjøremål. Denne gruppen er aktive brukere av et bredere spekter av kommunikasjonskanaler på Internett, og velger trolig andre kommunikasjonskanaler enn jobbets e-post til privat bruk (som private e-post kontorer, chatting, nettsamfunn).

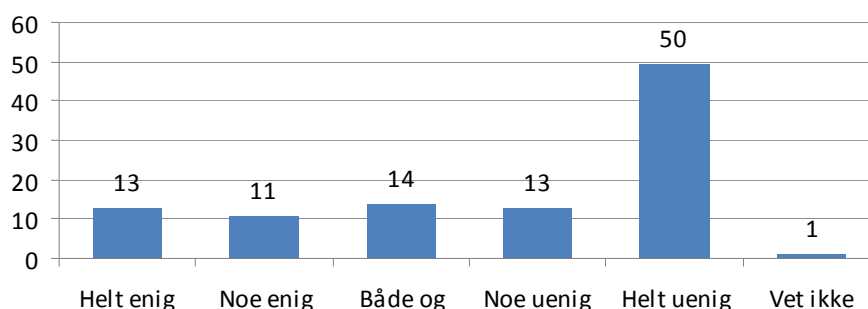
Aldersgruppen 40-49 år skiller seg ut ved at de i størst grad bruker jobbets e-post også til private gjøremål. 45 % av respondentene sier seg enig i at de gjør dette, mens 39 % av de spurte oppgir at de ikke er enig. I motsetning til mange unge mennesker som oppretter private e-post kontoer eller kommuniserer på Internett i andre kanaler, bruker eldre i større grad jobbets e-post til alle former for kommunikasjon.

Yngre benytter altså jobbets e-post i mindre grad til private formål enn eldre, og mottar i liten grad privat e-post fra andre. Undersøkelsen kan indikere en utvikling der arbeidstakere i tiden fremover vil bruke jobbets e-post mer eksklusivt for arbeidsrelaterte formål. Privat kommunikasjon vil høre mer naturlig hjemme i andre kanaler på Internett.

Undersøkelsen viser videre at folk som har erfaring fra å ytre seg i kommunikasjonskanaler på Internett, i større grad enn dem uten slik erfaring, kun bruker jobbets e-post til jobbrelaterte formål. Forklaring er trolig den samme som for yngre brukere, at de i større grad tenderer mot å bruke andre kanaler enn e-post til private gjøremål.

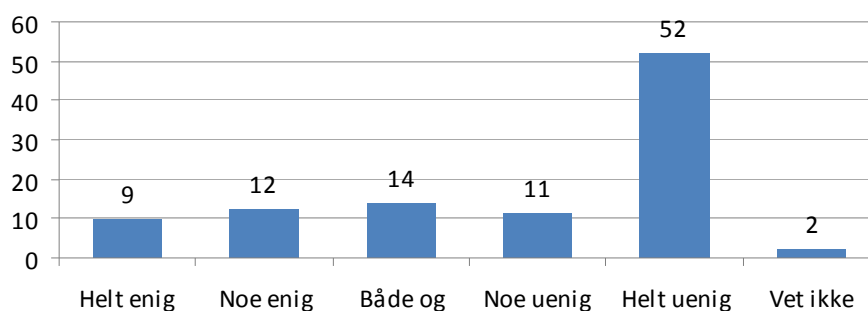
Holdninger til arbeidsgivers innsynsmulighet

Påstand 3: *Jeg synes det er rimelig at arbeidsgiver har full tilgang til min jobb-e-post.*

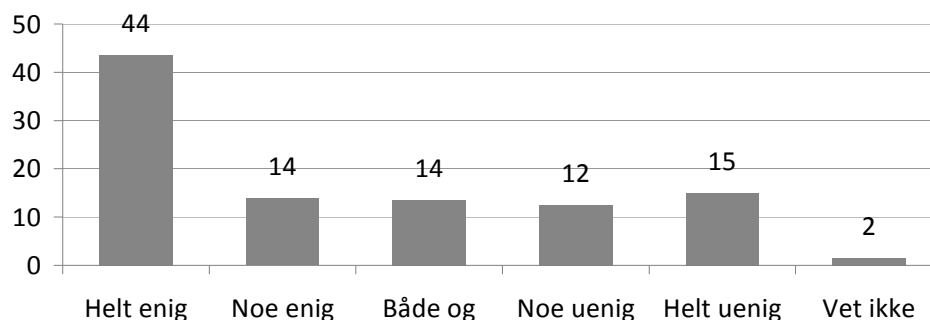
Majoriteten, 63 %, svarer at de er uenig i at arbeidsgiver skal ha full tilgang til deres e-postkasse på jobben. 24 % synes det er rimelig at arbeidsgiver har slik tilgang. 14 % svarer både og.

Påstand 4: *Jeg synes det er rimelig at arbeidsgiveren kan gå inn i min e-post, men bare dersom jeg er borte fra jobben.*

Selv ved fravær fra jobben er 63 % uenige i at arbeidsgiver skal kunne gå inn i deres e-postkasse på jobben. 21 % synes arbeidsgiver skal innrømmes en slik rettighet. 14 % svarer både og.

Påstand 5: *Ingen andre enn meg skal ha tilgang til min e-post på jobben.*

En noe lavere andel, 58 %, mener at kun dem selv skal ha tilgang til sin personlige e-postkasse på jobben. 27 % uenig er uenig i dette.

Ingen av bakgrunnsvariablene gir betydelige utslag i svarene på disse påstandene.

Ser e-posten som privat

Undersøkelsen viser at majoriteten er meget skeptiske til at arbeidsgiver skal ha innsyn i den personlige e-postkassen på jobb. Når seks av ti mener at sjefen ikke bør ha tilgang til e-posten ved fravær, er det tydelig at de fleste anser jobb-e-posten som ganske privat. Selv om 50 % sier de ikke bruker jobbens e-post til private formål, reduserer dette ikke folks skepsis. Uviljen mot at arbeidsgiveren skal snoke i private opplysninger synes derfor ikke å være hovedårsaken til at folk er imot at arbeidsgiver skal ha innsynsrett i e-posten på jobb. I stedet er trolig motstanden basert på en forventning om gjensidig tillit mellom arbeidstaker og arbeidsgiver, og at innsyn i e-post oppfattes som et utilbørlig kontrolltiltak. Det er imidlertid ikke riktig å betrakte e-posten på jobb som privat. E-postkassen på jobb er arbeidsgivers eiendom og arbeidsgiver har således en legitim rett til innsyn i dokumenter som er relevante for virksomheten. Dette er det viktig at arbeidstakere er klar over.

Oppsummering

De fleste bruker ikke jobb-e-posten til private forhold. Seks av ti syns likevel at arbeidsgiveren ikke skal ha tilgang til e-posten, heller ikke ved fravær. Undersøkelsen viser derfor at de fleste anser jobb-e-posten som ganske privat.

Ulik bruk av jobbens e-post, samt ulik innstilling til arbeidsgivers innsynsmulighet, illustrerer behovet for at virksomhetene lager klare retningslinjer innenfor forskriftens rammer. Den nye forskriften som trådte i kraft 1. mars i år vil bidra til å gjøre det lettere for arbeidstakere og arbeidsgivere å vite hvor grensen går for hva arbeidsgiveren kan lese av e-poster. Det er svært viktig å være tydelig på at arbeidsgiveren i noen tilfeller har rett til innsyn. Tror man det motsatte, kan man kanskje få ubehagelige overraskelser fordi man ikke tok hensyn til den muligheten.

E-postforskriften:

Reglene om arbeidsgivers rett til innsyn i ansattes e-post trådte i kraft 1. mars 2009, og finnes i kapittel 9 i personopplysningsforskriften. Reglene omfatter innsyn i e-postkasser den ansatte har fått i virksomheten, personlige områder i virksomhetens datanett, samt innsyn i annet elektronisk utstyr. Forutsetningen er at arbeidsgiveren eier utstyret, og at arbeidstakeren bruker det i sitt arbeid.

Dersom arbeidstakeren får utstyr ment til ren privat bruk, gjelder ikke innsynsretten. Det vil heller ikke kunne gjøres innsyn i utstyr som arbeidstakeren selv eier. De nye bestemmelsene skiller ikke på om innholdet det gjøres innsyn i er privat eller virksomhetsrelatert, men vilkårene er utformet slik at det bare unntaksvis vil være anledning til innsyn i private e-poster og filer.

Reglene skal også, så langt de passer, gi vern for studenter ved universiteter og høyskoler, og tillitsvalgte og frivillige i organisasjoner og foreninger.

